

Konkurentsiamet
Auna 6, 10317 Tallinn

info@konkurentsiamet.ee

06. detsember 2016

Tootsi tuulepargi maade kavandatavast üleandmisest

Tuuletehnoloogia Liit MTÜ ja liidu juures tegutsev Tuuletehnoloogia klaster koondab Eestis tuuleparkide arendajaid ning tuulikute ja nende komponentide tootmisega tegelevaid ettevõtteid.

22.11.2016 avaldas uudisteagentuur BNS teate (vt lisa 1), mille kohaselt Eesti riik plaanib anda Eesti Energia AS'le mitterahalise sissemaksena aktsiakapitali üle 4,1 miljonit eurot väärt kinnistu Tootsi Suursoo alal, et riigifirma saaks sinna soovi korral tuulepargi rajada. Rahandusministeeriumis on ette valmistamisel vabariigi valitsuse korralduse eelnõu, mille kohaselt rahandusminister kui riigi esindaja saaks volituse hääletada Eesti Energia AS aktsionäride üldkoosolekuna tegutsedes aktsiakapitali suurendamise poolt mitterahalise sissemaksena 4,1 miljoni euro väärtuses ehk kinnistu väidetava hariliku väärtuse võrra.

Vändra Vallavolikogu kehtestas 05.07.2016 Tootsi Suursoo ala ja tuulepargi I etapi teemaplaneeringu, mille kohaselt muu hulgas määrati sobilikud asukohad kuni 46 tuuliku püstitamiseks. Tuulepargi kavandatav koguvõimsus on 150 MW. Vändra Vallavalitsuse 22.11.2016 korraldusega nr 231 (vt lisa 2) otsustati AS'le Eesti Energia väljastada ehitusload Tootsi tuulepargi kompleksi ehitamiseks. Seevastu teistele huvitatud isikutele, kes samuti esitasid taotlused Tootsi tuulepargi alale ehituslubade väljastamiseks, keelduti vastavalt Vändra Vallavalitsuse 22.11.2016 korraldusele nr 234 ning 22.11.2016 korraldusele nr 235 ehituslubade väljastamisest (vt lisad 3 ja 4). Ehituslubade väljastamise keeldumise üheks motiiviks oli asjaolu, et 38 tuuliku püstitamiseks on juba väljastatud ehitusluba AS'le Eesti Energia¹. 01.12.2016 esitas AS Eesti Energia vallale ehitamise alustamise teatis nr 1611581/06496, milles teatab ehitamise alustamisest 12.12.2016.

Oleme seisukohal, et Eesti riigi poolt Tootsi tuulepargi ala kinnistu üleandmisega mitterahalise sissemaksena AS'le Eesti Energia luuakse riigi poolt AS'le Eesti Energia oluline konkurentsieelis teiste tuuleenergia tootjate eest.

Praegusel hetkel tegutseb turul tuuleparke kogumahu 310,21 MW, millest AS Eesti Energia tegutsevad tuulepargid moodustavad 36%. Tuuleenergeetika toetuse maht on aastas piiratud 600 GWh peale ning vastav maht täitus 2015.aasta detsembris. Seega iga täiendav tuulepark mõjutab oluliselt tuuleenergeetika toetuste mahu jaotust erinevate tootjate vahel. Praeguseks hetkeks on ehituslube väljastatud täiendavate tuuleparkide püstitamiseks kogumahu 278,8 MW, millest AS Eesti Energia kavandatav Tootsi tuulepark mahus 150 MW moodustab 54%.

Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“ näeb ette, et maismaal tuleb tuulikuparkide rajamiseks kasutada eelkõige endisi kaevandusalasid Ida-Virumaal, kus on rahuldav tuulepotentsiaal ning vähem sotsiaalseid vastuolusid ja looduskaitsepiiranguid². Seevastu menetletav Ida-Virumaa

¹ Ülejäänud korraldustes esitatud ehitusloa mitteväljastamise motiivid, on kõrvaldatavad puudused

² Vt https://valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/cesti_2030.pdf

maakonnaplaneering vastavatele aladele tuuleparkide rajamist ette ei näe, vaid on kavandatud üleriigilises planeeringus tuulepargi alade kasutuse riigikaitsele otstarbel Sirgala harjutusvälja laiendamiseks ning teistel aladel on tuuleparkide rajamise takistusena Kaitseministeerium esile toonud väidetavad negatiivsed mõjud radarile ning raadioluure süsteemidele. Veelgi enam, riigikaitsele argumendil on peatatud ka Vaivara valla üldplaneeringuga kavandatud tuulepargi rajamise esineme etapp mahus 255 MW. Samas on tuulepargi rajamiseks vajalik liitumisvõimsus vastavas piirkonnas 1000 MW. Kuivõrd riik on asunud oluliselt takistama Ida-Virumaal tuuleparkide rajamist, siis on Vabariigi Valitsus oma 05.05.2016 toimunud istungil toonud välja ühe lahendusena asendusalade leidmise, mis võimaldaksid sarnaselt Ida-Virus ehitusvalmis olevate arendusprojektide realiseerimist Pärnu maakonnas, kus ainsa piirkonnana puudub Kaitseministeeriumi vastuseis.

Olukorras, kus riik ühelt poolt riigikaitsele argumendil takistab üleriigilise planeeringuga ettenähtud aladele Ida-Virumaale tuuleparkide rajamise ning teisalt loob oma tütarettevõttele ainuvõimaluse Tootsi suursoo aladele tuulepargi rajamiseks, ei ole kooskõlas vaba konkurentsi põhimõtetega ning loob eelised AS'le Eesti Energia. Arvestades Eesti territooriumi suurust, asustustihedust, erinevaid looduskaitsele piiranguid, riigikaitsele piiranguid ning tuuletingimusi, siis Tootsi tuulepargiga sarnases mahus tuulepargi rajamiseks sobivat asukohta ei ole. Puudub kahtlus, et vastavale alale tuulepargi rajamisest on lisaks AS'le Eesti Energia huvitatud ka teised tuuleenergeetika arendajad. Sisuliselt determineerib riik oma otsusega lõviosa taastuenergia turust Eesti Energia AS kätte.

Taganemata eeltoodust, isegi kui pikkade planeerimisprotsesside tulemusel leitakse võimalus Ida-Virumaale tuuleparkide rajamiseks, siis vaieldamatult saab AS Eesti Energia Tootsi tuulepargi rajamisega ajalise eelise. Ida-Viru maakonnaplaneeringu raames toimunud vastuväidete arutelul 11.10.2016 märkis Kaitseministeeriumi esindaja, et praegusel hetkel puudub nende teadmisel tehniline lahendus, mis võimaldaks raadioside väidetavate häiringute ning radari negatiivse mõju kõrvaldamise ja vastavate analüüside teostamine on Kaitseministeeriumi esindaja seisukohalt aastatepikkune protsess. Seevastu näeb menetluses olev elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu 290SE ette olemasoleva tootja sisustamine tuulepargi käivitamisega hiljemalt 01.01.2020. Seega on riigi tegevus selgelt suunatud eesmärgile, et AS'le Eesti Energia oleks võimalik Tootsi tuulepark käivitada vastavalt, et saada taastuenergia toetust kui olemasolev tootja. Arvestades, et ligi 150 MW mahuga tuulepargi rajamise eelduslik investeering on 225 miljonit eurot ning tuulepargi püstitamine on mitmeaastane protsess, siis olukorras, kus Tootsi tuulepark on Eestis ainus planeeringut ning keskkonnahindamist omav ala ning riik läbi Kaitseministeeriumi ei näe lähiaastateks ka mistahes lahendust teistel tuuleparkide kavandatud arvukatel aladel, mis kõik paiknevad Ida-Virumaal, siis on ilmne, et AS Eesti Energia saab Tootsi tuulepargi arendamisega olulise eelise teiste tuuleenergia tootjate ees.

Eeltoodust nähtub, et riigile kuuluva Tootsi suursoo ala kinnistu AS'le Eesti Energia üleandmisel mõjutab olulisel määral konkurentsiolukorda tuuleenergeetika turul ning annab AS'le Eesti Energia olulise eelise. Riigile kuuluv kinnisasi on avalik ressurss ning kohtupraktikas on korduvalt rõhutatud, et avaliku ressursi kasutusse andmine peab toimuma kohases menetluses, mis tagab ühetaolise kohtlemise, avalikkuse ja läbipaistvuse ning proportsionaalsuse. Osale ettevõtjatest eeliste loomine piiratud avalikule ressursile ligipääsul riivab samalaadsest eelisest huvitatud isikute ettevõtlusvabadust, piirab konkurentsi ning võib riivata võrdsuspõhiõigust³.

Riigivaraseaduse § 8 lg 4 näeb ette üldise põhimõtte, mille kohaselt riigivaraga mis tahes toiminguid või tehinguid tehes peab riigivara valitseja juhinduma põhimõttest suurendada kasu ja vältida kahju,

³ Riigikohtu halduskollegiumi lahendeid haldusajades nr [3-3-1-66-10](#) (p 17), [3-3-1-59-05](#) (p 17) ja [3-3-1-29-12](#) (p 14)

mis riik võib neist toimingutest või tehingutest saada. Riigivaraseaduse rakendamisel peab riik muuhulgas järgima ka õiguse üldpõhimõtteid, sh isikute võrduse ja ettevõtlusvabaduse põhimõtet ega tohi seaduse kohaldamisega anda oma tütarettevõtjale olulise konkurentsieelise teiste ettevõtjate ees. Seega olukorras, kus on ilmne, et vastava kinnistu omandamisest on huvitatud ka teised tuuleenergeetika arendajad, siis eelnimetatud põhimõttest lähtudes tuleb kinnistu võõrandada viisil, mis tagab ka teistel tuuleenergeetika arendajatel võimaluse konkureerida vastavale alale tuulepargi rajamisel.

Lisaks, eelpool viidatud Riigivaraseaduse sättele tuginemisele (riigivaraga mis tahes toiminguid ja tehinguid tehes peab riigiara valitseja juhinduma põhimõttest suurendada kasu) on jäetud hindamata ka ettevalmistatava otsuse mõju Eesti tööstussektorile ja majandusele tervikuna. Eestis toodetakse samuti multi-megavatt klassi tuulikuid, mida saaks Tootsis kasutada. Olukord, kus maa antakse üle ilma enampakkumiseta ja maa retsiapiendile selle kasutamisel igasuguseid tingimusi seadmata on toonud kaasa olukorra, kus Eesti Energia AS on tuulikute hankes tingimustega Eesti tuulikutootjad välistanud. See tähendab, et lõviosa suurest investeringust tekkivaid töökohti jääb Eestisse tekkimata ja need tekivad riiki, kust tuulikud imporditakse. Kohtumise põhjal Rahandusministeeriumi kantsleriga 02. novembril 2016 puudub seda aspekti käsitlev analüüs sootuks.

Lähtudes eeltoodust palume Konkurentsiametil esitada oma arvamus kavandatud Tootsi tuulepargi alade üleandmisel Eesti riigi poolt AS'le Eesti Energia eelkirjeldatud asjaolude valguses ning võtta tarvitusele meetmed konkurentsi kaitsmiseks tuuleenergeetika turul.

Lugupidamisega,

allkirjastatud digitaalselt

Andres Sõnajalg

Tuuletehnoloogia Liidu juhatuse esimees

Lisad:

1. BNS teade 22.11.2016
2. Väandra Vallavalitsuse 22.11.2016 korraldus nr 231
3. Väandra Vallavalitsuse 22.11.2016 korraldus nr 234
4. Väandra Vallavalitsuse 22.11.2016 korraldus nr 235